

سوال

بیست و سه سال دارم؛ دختری هستم مجرد که این اواخر شرایط سختی را از سر گذرانده‌ام و دو تار از موهایم سفید شده است. حدیثی را خواندم که می‌گوید: «هر کس در اسلام مویی سفید کند برای او در روز قیامت نوری خواهد بود». آیا معنای این حدیث این است که من به سبب سفید شدن مویم اجری برده‌ام؟ و آیا سفید شدن مو پاداشی در برابر برخی از کارهای نیک است یا صرفاً به سبب فشارهای زندگی است؟ و آیا نعمت سفید شدن موها مخصوص مسلمانان است چنان‌که در حدیث مذکور آمده است: «در اسلام»؟

پاسخ مفصل

الحمد لله.

اولاً:

از عمرو بن عبّسه روایت است که رسول الله - صلی الله علیه وسلم - فرمودند: «کسی که در اسلام مویی سفید کند برایش در روز قیامت نوری خواهد بود» به روایت ترمذی (۱۶۳۵). ترمذی می‌گوید: «این حدیثی حسن و صحیح و غریب است». و از شَرَحْبِيل بن سَمَط روایت است که گفت: ای کعب بن مُرّه از رسول الله - صلی الله علیه وسلم - برایمان حدیثی بگو و مراقب باش. وی گفت: از رسول الله - صلی الله علیه وسلم - شنیدم که می‌فرمود: «هر که در اسلام مویی سفید کند برایش در روز قیامت نوری خواهد بود» به روایت ترمذی (۱۶۳۴) و نسائی (۳۱۴۴). نسائی در «سنن کبری» (۴/ ۲۸۸) و امام احمد در مسند خود (۶۰۶/ ۲۹) این حدیث را با لفظ «مویی سفید در راه الله» روایت کرده‌اند.

بر اساس روایت «در راه الله» معنای حدیث این خواهد بود که هرکس به سبب سختی‌ها و مجاهدت‌هایش در راه طاعت مویش سفید شود.

اما در تایید روایت «مویی سفید در اسلام» روایت دیگری آمده است.

از عمر بن الخطاب - رضی الله عنه - روایت است که گفت: از رسول الله - صلی الله علیه وسلم - شنیدم که فرمودند: «هر که در اسلام مویی سفید کند، برایش در روز قیامت نوری خواهد بود» به روایت ابن حبان (۲۹۸۳) و محقق «الإحسان»، شیخ شعیب الارناووط سند آن را قوی دانسته و شیخ آلبانی در «التعلیقات الحسان» (۵/ ۲۱) آن را صحیح دانسته است.

طیبی - رحمه الله - می‌گوید:

«آن‌که مویی در راه الله سفید کند...»

معنایش آن است که هر کس مجاهدتی کند تا آن‌که مویی از او سفید شود برای او پاداشی خواهد بود که قابل وصف نیست. ذکر نور به شکل خاص و آوردن این لفظ به شکل نکره (شبیبة = موی سفیدی) دال بر این است. و کسی که به جای «در راه الله» لفظ «در اسلام» را روایت کرده است از ذکر عام (اسلام) اراده خاص (جهاد) کرده است، یا جهاد را اسلام نامیده است؛ زیرا جهاد، ستون و بلندای خیمه اسلام است» (شرح المشكاة: ۸ / ۲۶۶۹).

اما این نافی آن نیست که هر کس چنین مجاهده‌ای کند برای این مجاهدتش نوری بس بزرگ داشته باشد و دیگر مسلمانان برای موی سفیدشان بر حسب درجه ایمانی و پای‌بندی به طاعات نوری داشته باشند. احادیث وارده مربوط به این‌که نور موی سفید برای عموم مسلمانان است، دال بر همین است و این‌که این نور خاص به اصحاب مجاهدت نیست، چنان‌که در حدیث عبدالله بن عمر آمده است که پیامبر - صلی الله علیه وسلم - از کندن موی سفید نهی کردند و فرمودند: «آن نور مؤمن است» به روایت احمد در مسند (۱۱ / ۵۵۰) و ترمذی (۲۸۲۱) و ابوداؤد (۴۲۰۲). ترمذی می‌گوید: «این حدیثی حسن است».

و ابن حبان (۲۹۸۵) از ابوهیره - رضی الله عنه - روایت کرده که رسول الله - صلی الله علیه وسلم - فرمودند: «موی سفید را نکنید، زیرا آن نوری است در روز قیامت، و آن‌که در اسلام مویی از او سفید شود برایش یک پاداش نوشته می‌شود و یک گناه از او پاک می‌شود و درجه‌ای بر درجاتش افزوده می‌شود» محقق «الإحسان»، شیخ شعیب الارناؤوط و همین‌طور شیخ آلبانی در «التعليقات الحسان» (۵ / ۲۲-۲۳) آن را حسن دانسته‌اند.

مبارکفوری - رحمه الله - می‌گوید:

«این سخن که «از کندن موی سپید نهی کردند» یعنی موی سپید ریش یا سر «فرمود: آن نور مؤمن است» این اضافه از روی اختصاص است، یعنی وقار اوست که وی را از غرور باز می‌دارد، زیرا نفس را از شهوات و سستی دور می‌دارد و خاکسار می‌سازد و به نور اعمال نیک می‌انجامد، در نتیجه نوری خواهد شد در قبرش و در برابرش هنگام راه رفتن در ظلمات حشر» (تحفة الأحمدي: ۸ / ۸۸).

ثانیا:

شایسته مسلمان است که بداند غم‌ها و دلمشغولی‌هایی که به او می‌رسد از جمله ضعف و موی سفید و مانند آن، اموری است که برای مسلمان خیر است و گناهان او را پاک می‌سازد.

از عطاء بن یسار از ابوسعید خُدْری و از ابوهریره روایت است که پیامبر - صلی الله علیه وسلم - فرمودند: «چیزی به مسلمان نمی‌رسد - بیماری یا خستگی و دلمشغولی و غم و اذیت و اندوه - و حتی خاری که به پایش می‌رود، مگر آن‌که الله به سبب آن از گناهان او پاک می‌کند» به روایت بخاری (۵۶۴۱) و مسلم (۲۵۷۳).

وظیفه مسلمان آن است که هنگام رخ دادن این غم‌ها و سفید شدن مو به سبب آن به نیکی صبر پیشه سازد که اگر چنین کند وعده اجر بزرگ به او داده شده است.

الله تعالی می‌فرماید:

إِنَّمَا يُؤَفِّي الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ [زمر: ۱۰]

(همانا صابران پاداش خود را به غیر حساب دریافت خواهد کرد).

شیخ عبدالرحمن السعدی - رحمه الله - می‌گوید:

«و این همه انواع صبر را در بر می‌گیرد، صبر بر تقدیرهای دردناک که باعث ناخشنودی او نشود، و صبر بر گناهان که مرتکبش نشود، و صبر بر طاعت تا آن‌که انجامش دهد، بنابراین خداوند صابران را وعده اجر بدون حساب داده است، یعنی بدون حد و شمارش و مقدار، و این نیست مگر به سبب فضیلت صبر و جایگاهش نزد الله و این‌که یاری‌گر در هر کاری است» (تفسیر سعدی: ۷۲۱).

والله اعلم